C/2026/3687

5.8.2026

P10_TA(2026)0008

Euroopa Kohtult arvamuse küsimine kavandatava ELi-Mercosuri partnerluslepingu ja kaubanduse vahelepingu kooskõla kohta aluslepingutega

Euroopa Parlamendi 21. jaanuari 2026. aasta resolutsioon, millega taotletakse Euroopa Kohtu arvamust selle kohta, kas ühelt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Lõuna-Ameerika lõunaosa ühisturu, Argentina Vabariigi, Brasiilia Liitvabariigi, Paraguay Vabariigi ja Uruguay Idavabariigi vaheline kavandatav partnerlusleping ning ühelt poolt Euroopa Liidu ning teiselt poolt Lõuna-Ameerika lõunaosa ühisturu, Argentina Vabariigi, Brasiilia Liitvabariigi, Paraguay Vabariigi ja Uruguay Idavabariigi vaheline kavandatav kaubanduse vaheleping on aluslepingutega kooskõlas (2026/2560(RSP))

(C/2026/3687)

Euroopa Parlament,

— võttes arvesse ühelt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Lõuna-Ameerika lõunaosa ühisturu, Argentina Vabariigi, Brasiilia Liitvabariigi, Paraguay Vabariigi ja Uruguay Idavabariigi vahelist kavandatavat partnerluslepingut (12450/2025),

— võttes arvesse ühelt poolt Euroopa Liidu ning teiselt poolt Lõuna-Ameerika lõunaosa ühisturu, Argentina Vabariigi, Brasiilia Liitvabariigi, Paraguay Vabariigi ja Uruguay Idavabariigi vahelist kavandatavat kaubanduse vahelepingut (12419/2025),

— võttes arvesse ettepanekut võtta vastu nõukogu otsus ühelt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Lõuna-Ameerika lõunaosa ühisturu, Argentina Vabariigi, Brasiilia Liitvabariigi, Paraguay Vabariigi ja Uruguay Idavabariigi vahelise partnerluslepingu Euroopa Liidu nimel sõlmimise kohta (COM(2025)0357),

— võttes arvesse ettepanekut võtta vastu nõukogu otsus ühelt poolt Euroopa Liidu ning teiselt poolt Lõuna-Ameerika lõunaosa ühisturu, Argentina Vabariigi, Brasiilia Liitvabariigi, Paraguay Vabariigi ja Uruguay Idavabariigi vahelise kaubanduse vahelepingu Euroopa Liidu nimel sõlmimise kohta (COM(2025)0339),

— võttes arvesse nõukogu otsuse eelnõu ühelt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Lõuna-Ameerika lõunaosa ühisturu, Argentina Vabariigi, Brasiilia Liitvabariigi, Paraguay Vabariigi ja Uruguay Idavabariigi vahelise partnerluslepingu Euroopa Liidu nimel sõlmimise kohta (12443/2025),

— võttes arvesse nõukogu 9. jaanuari 2026. aasta otsust ühelt poolt Euroopa Liidu ning teiselt poolt Lõuna-Ameerika lõunaosa ühisturu, Argentina Vabariigi, Brasiilia Liitvabariigi, Paraguay Vabariigi ja Uruguay Idavabariigi vahelise kaubanduse vahelepingu allkirjastamise ja selle ajutise kohaldamise kohta (12417/1/2025 REV 1),

— võttes arvesse nõukogu otsuse eelnõu ühelt poolt Euroopa Liidu ning teiselt poolt Lõuna-Ameerika lõunaosa ühisturu, Argentina Vabariigi, Brasiilia Liitvabariigi, Paraguay Vabariigi ja Uruguay Idavabariigi vahelise kaubanduse vahelepingu Euroopa Liidu nimel sõlmimise kohta (12418/1/2025 REV 1),

— võttes arvesse Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artikli 3 lõiget 5, artikli 4 lõiget 3, artikli 10 lõiget 3, artikli 13 lõiget 2 ja artiklit 21,

— võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artiklit 218, eriti selle lõiked 2, 4, 5, 6, 8, 10 ja 11,

— võttes arvesse ELi toimimise lepingu artikleid 11, 168, 169, 171 ja 191,

— võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikleid 35, 37 ja 38,

— võttes arvesse nõukogu 1999. aasta läbirääkimisjuhiseid Euroopa Liidu ning Mercosuri nelja asutajaliikme – Argentina, Brasiilia, Paraguay ja Uruguay – vahelise lepingu sõlmimiseks (edaspidi „1999. aasta läbirääkimisjuhised“),

— võttes arvesse Euroopa Liidu ning Mercosuri nelja asutajaliikme – Argentina, Brasiilia, Paraguay ja Uruguay – vahelist põhimõttelist kokkulepet, mille üle peeti läbirääkimisi 2019. aastal, ning selle uusi ja läbivaadatud peatükke ning protokolle ja lisasid,

— võttes arvesse Euroopa Liidu Kohtu 30. aprilli 2019. aasta arvamust 1/17 ühelt poolt Kanada ning teiselt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide vahelise laiaulatusliku majandus- ja kaubanduslepingu (CETA) kohta ning Euroopa Liidu Kohtu 16. mai 2017. aasta arvamust 2/15 Euroopa Liidu ja Singapuri Vabariigi vahelise vabakaubanduslepingu kohta,

— võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja Euroopa Komisjoni suhete raamkokkulepet ([1]), eelkõige selle punkte 23–29 rahvusvaheliste lepingute kohta,

— võttes arvesse nõukogu 22. mai 2018. aasta järeldusi ELi kaubanduslepingute üle läbirääkimiste pidamise ja nende sõlmimise kohta (edaspidi „nõukogu 2018. aasta järeldused“), eriti selle punkti 3,

— võttes arvesse kodukorra artikli 117 lõiget 6,

A. arvestades, et 2019. aastal avaldas komisjon põhimõttelise kokkuleppe, milles võetakse kokku ELi ja Mercosuri assotsieerimislepingu kaubandust käsitleva osa üle peetud läbirääkimiste tulemused; arvestades, et 2024. aasta detsembris teatas komisjon, et on viinud ELi ja Mercosuri lepingu üle peetavad läbirääkimised lõpule; arvestades, et 3. septembril 2025 esitas komisjon ELi ja Mercosuri lepingu kahe paralleelse õigusaktina, nimelt ELi ja Mercosuri partnerluslepingu (edaspidi „partnerlusleping“) ja kaubanduse vahelepingu (edaspidi „kaubanduse vaheleping“), ning esitas nõukogule partnerluslepingu allkirjastamise ja sõlmimise ettepanekud; arvestades, et partnerlusleping on segaraamleping, mille täielikuks jõustumiseks on vaja nõukogu ühehäälset heakskiitu, Euroopa Parlamendi nõusolekut ja kõigi 27 liikmesriigi poolset ratifitseerimist; arvestades, et kaubanduse vaheleping hõlmab ainult neid sätteid, mis kuuluvad ELi ainupädevusse, ning selleks, et see jõustuks, on vaja ainult nõukogu kvalifitseeritud häälteenamust ja Euroopa Parlamendi nõusolekut;

B. arvestades, et 1995. aasta piirkondadevahelise koostöö raamlepingut, millel 1999. aasta läbirääkimisjuhised põhinevad, esitati preambulis kui ettevalmistust piirkondadevahelise assotsieerimislepingu üle läbirääkimiste pidamiseks ja selle eesmärk oli luua piirkondadevahelise assotsiatsiooni loomiseks vajalikud tingimused;

C. arvestades, et 1999. aasta läbirääkimisjuhistega anti luba pidada Mercosuri riikidega assotsieerimislepingu üle läbirääkimisi, nõudes seega nõukogu ühehäälset otsust ja liikmesriikide parlamentide poolset ratifitseerimist. arvestades, et ei kaubanduse vahelepingu kohaldamisala ega selle tagajärgi liikmesriikide vetoõigusele ei olnud selle

([1]) ELT L 304, 20.11.2010, lk 47, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2010/1120/oj.

volituse andmise ja selles kokkuleppimise ajal võimalik ette näha; arvestades, et nõukogu kinnitas oma seisukohta oma 2018. aasta järeldustes ja märkis: „Nõukogu teeb otsuse, kas alustada selle põhjal läbirääkimisi. Samuti teeb nõukogu üksikjuhtumipõhiselt otsuse lepingute jagamise kohta. Olenevalt nende sisust, peaksid assotsieerimislepingud olema segalepingud. Praegu läbirääkitavad lepingud, näiteks Mehhiko, Mercosuri ja Tšiiliga, jäävad segalepinguteks.“; arvestades, et ELi ja Mercosuri kaubanduslepingus, milles lepiti põhimõtteliselt kokku 2019. aasta juulis, viidatakse ka ELi ja Mercosuri assotsieerimislepingule; arvestades, et kõrvalekaldumist 1999. aasta läbirääkimisjuhistest ja nõukogu 2018. aasta järeldustest võib pidada ELi õigusega vastuolus olevaks;

D. arvestades, et mõne liikmesriigi parlamendid on juba väljendanud ELi ja Mercosuri lepingu ratifitseerimisele oma vastuseisu, võttes vastu vastavasisulisi resolutsioone; arvestades, et ELi ja Mercosuri lepingu eraldamine kaheks eraldi õigusaktiks, nimelt partnerluslepinguks ja kaubanduse vahelepinguks, on vastuolus riikide parlamentide õigusega kaubanduse vahelepingut ratifitseerida; arvestades, et demokraatliku vastutuse tagamiseks on oluline tagada tulemuslik konsulteerimine kodanike, Euroopa Parlamendi, riiklike ja piirkondlike parlamentide, kodanikuühiskonna ja muude asjaomaste sidusrühmadega protsessi igas etapis;

E. arvestades, et ITA 21. peatüki artikli 21.4 punktiga b ja 1. peatüki artikli 1.3 punktiga k on kehtestatud uus tasakaalustamismehhanism ehk -klausel, mis võimaldab lepinguosalisel nõuda hüvitist, kui „teise vaidlusosalise kohaldatav meede põhjustab talle hõlmatud sätetest tuleneva kasu saamata jäämise või olulise vähenemise viisil, mis kahjustab kaubandust vaidlusosaliste vahel, olenemata sellest, kas selline meede on vastuolus käesoleva lepingu sätetega või mitte, kui ei ole sõnaselgelt sätestatud teisiti“; arvestades, et selle mehhanismi eesmärk on kompenseerida kaubanduspartneri õigusaktide või tavade majanduslikku mõju, isegi kui need ei riku lepingu sätteid; arvestades, et näiteks ITA 21. peatüki artiklites 21.20 ja 21.21 on sätestatud, et vastumeede peatatakse alles siis, kui see tunnistatakse kehtetuks või kui „seda muudetakse nii, et hoida ära kasu saamata jäämine või oluline vähenemine“; arvestades, et Mercosuri riigid võiksid seda mehhanismi kasutada, et survestada ELi hoiduma kliima- ja keskkonnakaitse, toiduohutuse või teatavate pestitsiidide keelustamisega seotud õigusaktide ja muude meetmete kehtestamisest või täitmise tagamisest;

F. arvestades, et Brasiilia valitsuse tõlgendus tasakaalustamisklausli kohaldamisaja kohta erineb komisjoni tõlgendusest, nimelt leiab Brasiilia, et see ulatub tagasi 2019. aastasse;

G. arvestades, et võrreldes ELi varem sõlmitud vabakaubanduslepingutega on see klausel laiaulatuslikum ning erineb oma kohaldamisalalt ja sisult üldises tolli- ja kaubanduskokkuleppes (GATT) ja WTO vaidluste lahendamise käsitusleppe artikli 26 lõikes 1 sätestatud klauslist; arvestades, et GATTis sisalduvat tasakaalustamisklauslit ei ole kunagi kasutatud kestlikku arengut käsitlevate õigusaktide vastu, eeldatavasti seetõttu, et sellised õigusaktid oleksid hõlmatud GATTi XX artikli üldiste erandite klausliga;

H. arvestades, et Mercosuri riikide võimalus saada hüvitist ELi kestlikkusmeetmete mõju eest nende kaubandusele võib ajendada ELi kaasseadusandjaid selliste meetmete võtmisest hoiduma ja avaldada komisjonile survet kehtivate õigusaktide kehtetuks tunnistamiseks või muutmiseks või nende rakendamise peatamiseks; arvestades, et mehhanism võib mõjutada eelkõige õigusakte, mille eesmärk on säilitada hartaga kaitstud õigused ja aluslepingu põhimõtted, millel ELi õiguskord põhineb;

I. arvestades, et ELis ja Mercosuri riikides on toiduainete tootmises ning sanitaar- ja veterinaarstandardites märkimisväärsed regulatiivsed erinevused; arvestades, et ELi-Mercosuri lepinguga vähendatakse Mercosurist pärit põllumajandustoodete impordi auditeerimis- ja kontrollimeetmeid; arvestades, et kaubanduse vahelepingu 6. peatükk sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete kohta sisaldab meetmeid, mis nõrgendavad olemasolevaid kontrollimehhanisme; arvestades, et vahelepingu artikli 6.12 lõike 2 kohaselt on sanitaar- ja fütosanitaarmeetmed vastuvõetavad üksnes juhul, kui need on ajutised ja need vaadatakse läbi mõistliku aja jooksul; arvestades, et ELi õiguse kohaselt ei sõltu ettevaatuspõhimõtte kohaldamine sellisest nõudest;

J. arvestades, et kaubanduse vahelepingu 18. peatükis, milles käsitletakse kaubandust ja kestlikku arengut, piiratakse ettevaatuspõhimõtte kohaldamist, eelkõige olukordadega, kus „on keskkonnaseisundi märkimisväärse halvenemise oht või oht töötervishoiule ja tööohutusele“; arvestades, et need piirangud võivad vähendada tervise-, tarbija- ja keskkonnakaitse taset ELis; arvestades, et ELi ettevaatuspõhimõtte alusel lubatud praegused ELi meetmed võidakse vahekohtus vaidlustada ja need võivad õigustada hüvitamist;

1. on mures selle pärast, et ELi ja Mercosuri lepingu jagamine partnerluslepinguks ja kaubanduse vahelepinguks võib olla vastuolus ELi toimimise lepingu artikli 218 lõigetega 2 ja 4 ning ELi lepingu artikli 4 lõikega 3 ja artikli 13 lõikega 2, samuti pädevuse andmise põhimõtte, institutsioonidevahelise tasakaalu põhimõtte ja lojaalse koostöö põhimõttega; on mures selle pärast, et nõukogu antud läbirääkimissuuniseid ei pruugita järgida ning et see võib mõjutada nõukogu hääletuskorda ja takistada riikide parlamentidel lepingu suhtes oma legitiimset sõnaõigust kasutada;

2. tunneb muret selle pärast, et ELi ja Mercosuri lepingus ette nähtud tasakaalustamismehhanism võib olla vähemalt vastuolus ELi toimimise lepingu artiklitega 11, 168, 169 ja 191 ning harta artiklitega 35, 37 ja 38 ning ohustada ELi suutlikkust säilitada ELi õiguskorra autonoomia;

3. on mures selle pärast, et partnerlusleping ja kaubanduse vaheleping võivad ohustada ettevaatuspõhimõtte kohaldamist, mis võib viia vastuoluni vähemalt ELi toimimise lepingu artiklitega 168, 169 ja 191 ning harta artiklitega 35, 37 ja 38; on mures ka selle pärast, et ettevaatuspõhimõtet võib kahjustada vahekohtule antud volitus hinnata, kuidas EL ettevaatuspõhimõtet kohaldab;

4. otsustab taotleda ELi toimimise lepingu artikli 218 lõike 11 alusel Euroopa Kohtu arvamust selle kohta, kas kavandatav leping ning ELi ettepanek sõlmida partnerlusleping ja kaubanduse vaheleping on aluslepingutega kooskõlas, ning lepingu sõlmimisel järgitava menetluse kohta;

5. teeb presidendile ülesandeks võtta kiiresti vajalikud meetmed Euroopa Kohtu arvamuse saamiseks ning edastada käesolev resolutsioon teavitamise eesmärgil nõukogule ja komisjonile.